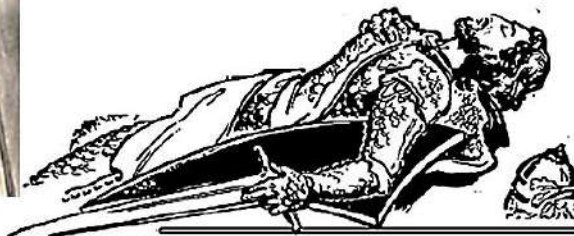

Гаїб Туама Фарман

**Я прийшов вас знищити:
трагедія на три дії**

УДК 821(100 87).О(075.8)

ББК 83.3(0)р30

Гаїб Туама Фарман. Я прийшов вас знищити: трагедія на три дії; пер. з араб. М. Яценко, вст. ст. І. Цебрій. Полтава: Фомат+, 2018 р. 44 с.

Рецензент: Богатирьов В.О. кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри театральної режисури Рівненського державного гуманітарного університету.

Події історичної трагедії переносять нас у VIII ст. до н.е., коли царю Ассирійської імперії Саргону II вдалося знищити організовану проти нього коаліцію та зруйнувати великі країни. Перед нами постануть історичні образи визначних правителів Сходу та їхнього оточення, яким не судилося вийти живими з кривавої різанини.

© Гаїб Туама Фарман, 2018

Зміст

*Ірина Цебрій. Трагедія Гаїба Туами Фармана «Я прийшов вас
знищити» та дійсні історичні факти.....4*

*Гаїб Туама Фарман. Я прийшов вас знищити (трагедія на
три дії).....7*

ТРАГЕДІЯ ГАЇБА ТУАМИ ФАРМАНА «Я ПРИЙШОВ ВАС ЗНИЩИТИ» ТА ДІЙСНІ ІСТОРИЧНІ ФАКТИ.

Як твір Гаїба Туами Фармана належить до вражаючих зразків арабомовної драматургії, так і його автор – до кращих романістів-класиків іракської літератури. Гаїб Туама Фарман народився 1927 року в Багдаді в бідній родині. У школі показав високі результати навчання, здатність яскраво писати короткі оповідання, мріяв стати вчителем або письменником. Проте його мріям не судилося збутися відразу. Через поганий зір його не прийняли до Багдадської Вищої колегії навчання викладачів, яку закінчили багато провідних іракських драматургів і поетів. Майбутньому письменнику більше пощастило в Єгипті. Там у 1947-1951 рр. він здобув освіту в коледжі мистецтв Каїрського університету, проте через фінансові обставини і слабе здоров'я був змушений повернутися до Багдаду. Гаїб Туама Фарман працював у багатьох газетах і видавництвах Іраку та Єгипту.

Перша його збірка оповідань вийшла 1954 року й була високо оцінена літераторами-сучасниками Фуадом аль-Такарлі і Абдом аль-Ваххаба Баяті. Г.Т. Фарман виділився серед інших іракських письменників у жанрі роману: його творчість сприяла художньому розвитку цього жанру, вражала повнотою розкриття соціально-політичного життя Іраку 1940-1970-х рр.

Після багатьох ризикованих конфліктів із державою та цензурою, в 1957 році Фарман був тимчасово позбавлений громадянства. У 1960 виїхав до СРСР, де прожив решту свого життя, працюючи у вигнанні до самої смерті, що настала в квітні 1990. У цей період він переклав на арабську мову твори великих російських письменників – М. Горького, Ф. Достоєвського, О. Пушкіна, А. Чехова.

Усі твори Г.Т. Фармана були видані, коли він перебував далеко від батьківщини, як російською, так й арабською мовами. На сьогоднішній день провідні критики світової літератури стверджують, що ніхто з іракських прозаїків не зрівняється з Фарманом у яскравості, подробицях і реалістичності зображення історичної епохи, відтвореної в його романах «Пальма і сусіди» (1966 р.) «П'ять голосів» (1967 р.), «Жертва» (1975 р.), «Тіні на вікні» (1979 р.), «Страждання пана Мааруфа» (1982 р.).

Останнім твором Г.Т. Фармана стала трагедія «Я прийшов вас знищити» (1988 р.), що переносить нас у далеку епоху VIII ст. до н.е., і ми стаємо свідками трагічних подій жорстокого знищення стародавніх цивілізацій і їхнього світу.

Були правителі, котрі залишилися в історичній пам'яті як миротворці, будівники, «отці» свого народу. Проте чимало й таких, які отримали славу гірше Герострата, стерши з континенту культурний простір багатьох народів.

Обраний Фарманом герой – асирійський цар Саргон II – мав прізвисько «Саргон-руйнівник», бо завдяки його нищівній зовнішній політиці практично припинили своє існування Ізраїль, Кархемиш (останній оплот хетів) та Урарту. Його девізом було «або рабство без супротиву, або смерть!»

Г.Т. Фарман дотримувався історичної істини: реалістично відобразив прихід Саргона до влади в Ассирії, його війни з центровими ближньосхідними імперіями – Ізраїлем, Кархемишем, Урарту, нищенням їхнього населення, руйнацією та спаленням великих міст, перетворенням культурного простору на пустелю.

Достовірно відтворено Г.Т. Фарманом побут і звичаї великих цивілізацій. Особливо це стосується хеттів. Неповторний шлях цієї монархії крився в її унікальному управлінні: хетти на відміну від інших деспотій Сходу в найстародавніші часи мали аристократичний парламент (панкус), який обирав царицю для нового царя. Цар займався питаннями зовнішньої політики, цариця – внутрішньої. Подружжя мало окремі палаци. Наступного царя після смерті свого чоловіка з їхніх синів обирала цариця, тому в хеттів довго не було закону «первородства» в наслідуванні престолу. Відмінність побуту хеттів автором відображено дуже правдоподібно.

Проте у своїй трагедії Фарман дав і волю фантазії: ним блискуче драматизовано смерть миротворця Саламансара V, спрощено війну Ассирії з Урарту, значно скорочено вік самого Саргона. Нам відомо, що існувала антиасирійська коаліція, яку очолював Пірсіріс, цар Кархемиша, проте немає жодних підтверджень, що до неї входила така потужна східна деспотія, як Урарту. Правда, урарти й хетти – споріднені народи, які мали багато спільного в походженні та мові. Тому цілком ймовірно, що були контакти між царем урартів Русою та Пірсірісом, обумовлені зростаючою силою Ассирійської імперії й неспроможністю одного Кархемишу їй протистояти.

Документи повідомляють, що Саргон загинув через коллумійця Ешпаї. Та чи був цей коллумієць дівчиною, як у п'єсі – через три тисячоліття стверджувати важко. Проте могло бути все в ті далекі часи.

Особливо хочеться звернути увагу на яскравість і завершеність образів у цій історичній трагедії. Цікаво, що ми не маємо права стверджувати, що тут якийсь герой головний, а якийсь – ні. Вони всі рівноцінні і мають були однаково привабливими для акторів. Протирічний Саргон (Шарукін), якого принижували в дитинстві через його походження, перетворився на справжнього деспота, проте навіть він не втратив здатності кохати й мріяти. Скептичний цар уратів Руса, улюбленець жінок шляхетний Пірсіріс, зраджений та ображений Хошеа, який висуває свою теорію взаємовідносин Імперії з поневоленими народами, миротворець Саламансар, зрадник Мабаріс, котрий у кінці гірко розкаюється, розумний і дотепний блазень Аміті та підступний прихвостень Саргона – Тархунах.

Не гірше вималювані й жіночі образи: прекрасна, але незламна в своїх рішеннях Ламара, пристрасна і себелюбна Мітта, стримана й безнадійно закохана в свого чоловіка Таванна, відважна воїтелька, захисниця цариці Інанна та Ніно, яка бореться з почуттями, що розривають її душу. Все це надає п'єсі особливого колориту. Хоча автор не дає зовнішнього опису своїх героїв, у ході прочитання твору вони випукло постають у нашій уяві.

Дія історичної трагедії має наскрізний розвиток. Зав'язка сюжету розпочинається із зустрічі трьох друзів-союзників у Кархемиші, де вони вирішили покласти край асирійській загрози. У першій дії експозиційно представлені всі герої, характери котрих будуть динамічно розвиватися впродовж усіх визначальних подій. Найрізноманітнішими фарбами змальовано особливості стосунків головних дійових осіб, що викликають відчуття напруженості та подиву, часом сміх і навіть іронію. Там чим далі розвиваються події, тим сильніше передчуваєш їхній фатальний кінець, об'єктивну безвихідність ситуації, що закінчується гибеллю всіх головних героїв. Мимоволі пригадуються слова Л.М. Толстого: «Гарних людей набагато більше, ніж поганих, але погані набагато краще між собою організовані».

Хочеться висловити щире вдячність перекладачу історичної трагедії з арабської мови Марині Яценко за дану нам можливість познайомитися з нею й утілити задумані автором образи нашому театру, який спеціалізується саме на історичних виставах.

Доктор педагогічних наук, професор,
керівник театру «Фабула»

І.В. Цебрій

Гаїб Туама Фарман. Я прийшов вас знищити (трагедія на три дії)

Дійові особи:

Саламансар, цар ассирійський
Шарукін (Саргон), його молодший брат
Руса, цар Урарту
Ніно, дружина Руси
Ламара (Ешпаї), сестра Руси
Пірсіріс, цар Кархемиша
Таванна, цариця Кархемиша
Мітта, сестра Таванна
Інанна, охоронниця Таванни
Хошеа, цар ізраїльський
Амбаріс, полководець
Аміті, блазень Пірсіріса
Тархунах, кухар Саламансара

Події розгортаються в 722-706 рр. до н.е. в Кархемиші, Ніневії, Самарії і Тушпі.

Дія 1.

Картина перша. Кархемиш.

Тронна зала Біт-хілані, гармонійно оброблена темним деревом и білим каменем. Довгий невисокий стіл без скатертини накритий всілякими стравами на срібних тацях. Кубки, що підносяться над стравами, теж зі срібла. За столом видніється вузький і високий камін, в якому потріскують дрова.

До зали входять Інанна й Таванна. З іншого боку виходить Мітта.

Таванна: Чому ти так одягнена, Мітта? Хіба тобі не принесли обрану мною сукню?

Мітта: А чому я повинна одягати обрану тобою сукню? Хіба я недостатньо гарна в будь-якому вбранні?

Таванна: Ти знову говориш зі мною з викликом. Хоча ти і моя сестра, але все ж пам'ятай, що я цариця, і не давай приводу підданам засумніватися в наших стосунках, нам не потрібні пересуди.

Мітта (глузливо): Нашим підданам? Зараз я говорю лише при цій твоїй ляльці, що як тінь зі кинджалом ходить за тобою, готова його встромити в горло кожному, хто наблизитися до цариці на неналежну відстань. А я – твоя сестра і можу наблизитися на таку відстань.

Мітта підходить впритул до Таванни. Інанна напружується. Таванна робить їй знак рукою.

Таванна: Я терпляча, але і моєму терпінню може прийти кінець. Сьогодні приїдуть знатні гості на твою заручини. Хоч там не ганьби себе й мене. Поводься гідно з Хошеа.

Мітта: Не намагайся мене переконати, що Хошеа й Руса приїжджають лише на мою заручини! Ви тут формуєте коаліцію проти Ассирії, а прикриваєтеся нашими заручинами.

Таванна: Про що б ми не домовлялися, це тебе не стосується. Хошеа любить тебе і їде сюди з метою домовитися про день весілля.

Мітта (Інанні): Вийди звідси, я хочу поговорити з сестрою віч-на-віч.

Інанна: Я вийду лише тоді, коли мені накаже цариця.

Таванна: Залишайся тут, Інанно, в мене немає від тебе секретів.

Мітта: Ти боїшся залишитися без неї навіть на мить! Ти навіть зі мною удвох боїшся залишитися! Не хочу я ваших заручин, не хочу я цього весілля, мені не подобатися Хошеа! Чуєш, не подобатися!!!

Таванна: Ми все це вже обговорювали. Піди й приберися!

Мітта: Я піду ... Але повернуся в цій сукні ... А твою поріжу на шматки! (Виходить).

Інанна: Бути біді. Від неї чого завгодно можна чекати.

Таванна: Нічого, все владнається. Ходімо, мені потрібно відпочити перед застіллям.

До зали входять Мабаріс і Шарукін.

Мабаріс: Ось ми і в тронній залі, яку ти так мріяв побачити.

Шарукін: Останній оплот хетів. Це вражає, прямо як в легенді про великого Хаттусилі.

Мабаріс: Так, Кархемиш дійсно останній оплот колись могутньої держави, який свято береже всі її звичаї.

Шарукін: А Руса точно приїде?

Мабаріс: А як же! Шляхетний Пірсіріс повинен заручитися його підтримкою проти вас, асирійців. Та й Таванна давно мріє побачитися зі своєю подругою, сестрою Руси, Ламарою.

Шарукін: А ти думаєш, вони мене пустять за стіл?

Мабаріс: Майже впевнений, що пустять. Єдине, чого я боюся, так це щоб Хошеа тобі не пізнав!

Шарукін: Не пізнає. Він мене бачив маленьким хлопчиком, років семи від роду. Далі нам зустрічатися не доводилося... Скажи, а чому ти мені допомагаєш? Адже це великий ризик для тебе.

Мабаріс: Коли-небудь розповім. Доки час ще не настав.

Шарукін: Як знаєш.

Мабаріс: Я тебе на хвилину залишу, треба розвідати обстановку. (Виходить).

На останніх словах Мабаріса з іншого боку виходить Мітта. Вона зупиняється і з цікавістю розглядає Шарукіна. Потім підходить до нього.

Мітта: Який гарний воїн! Як ти потрапив в нашу фортецю?

Шарукін: А ти смілива... Просто так підійти і заговорити з незнайомим чоловіком... На моїй батьківщині за таке дівчину й убити б могли!

Мітта: Так ти асирієць! І очі у тебе постійно бігають... Ти щось замишляєш, чи не так?

Шарукін (хапає її за плечі): Тобі краще мовчати, не те...

Мітта (обриває його слова сміхом): Який темперамент, треба ж! (Звільняється від його рук). Я небалакучою вродилася. Та й не боюся я тебе в фортеці моєї сестри.

Шарукін: Так ти сестра Таванни?

Мітта: Так! Одна з тих, хто цю Таванну більше всіх ненавидить!

Шарукін: Чому ж?

Мітта: Я повинна була стати царицею і мати владу в Кархемиші. Але шляхетний Пірсіріс всупереч очікуванню вибрав її!

Шарукін: Все одно, правив би Пірсіріс, а не ти!

Мітта: Ти забуваєш, в якій країні знаходишся, асирійцю! Тут цар всього лише дипломат і полководець, а всім життям країни управляє цариця.

Шарукін: О боги! Яка дика країна!

Мітта (сміється): Сам ти дикун... Може, тому ти мені й подобаєшся!

Повертається Мабаріс.

Мабаріс: Мітто! Що ти тут робиш? Негайно повертайся до себе!

Мітта (уважно дивиться Мабарісу в очі): Так ось хто його сюди привів! А я думала... Ні, ти не забув, ти все ще хочеш помститися Таванні!

Мабаріс: Мітто, йди!

Мітта (Шарукіну): Ще побачимося, ассирійцю! (Йде до виходу, потім зупиняється). І не раз ще побачимося! (Рішуче йде).

Мабаріс: Ну і сюрприз... Вона дуже розумна, щось запідозрила!

Шарукін: Не треба її боятися. Я їй сподобався.

Мабаріс: Мітті багато хто подобається, вона не відрізняється благородною поведінкою. Не треба бути самовпевненим.

Шарукін: Треба бути самовпевненим, інакше нічого не доб'єшся! А їй я не просто сподобався. Я їй дуже сподобався!

Мабаріс і Шарукін виходять. З іншого боку входять Таванна, Інанна, Ніно і Ламара.

Таванна: Ви вибачте шляхетного Пірсіріса, що він не завжди поводить себе по законам гостинності. Адже таких високих гостей потрібно з дороги спочатку за стіл посадити, потім дати відпочити, а потім вже вирішувати серйозні питання. Так ні! Пірсіріс відразу повів Русу для розмови!

Ніно: Чоловіки є чоловіки! Чому тут дивуватися? І я впевнена, що Пірсіріс під час цієї розмови напоїть Русу вином і той вже не буде голодний.

Таванна: А ви будете чекати і залишатися голодними! Мені так незручно...

Ніно: Припини. Встигнемо ще насолодитися їжею.

У тронний зал входить Хошеа. Жінки замовкають. Ніно і Ламара кланяються йому. Таванна трохи схиляє голову в знак вшанування та йде на зустріч Хошеа. Інанна слідує за нею.

Хошеа (вклоняється Таванні): Хай буде у віках здоровою прекрасна цариця Кархемиша!

Таванна: І мій низький уклін царю великого Ізраїлю! Хай перебувають у славі його дні!

Хошеа: Я що, прибув першим?

Таванна: Ні, Хошеа! Дозволь тебе познайомити з дружиною царя Руси, Ніно, і його сестрою Ламарою!

Хошеа: Моє шанування незрівнянним жінкам, які оточують великого Русу, царя урартів! (Кланяється). А де ж цар?

Ніно: Шляхетний Пірсіріс забрав його на кілька хвилин для розмови, щоб і нам жінкам, дати поспілкуватися з Таванною.

Хошеа: Я вам напевно завадив?

Ніно: Ну що ти, достойний! Якщо ти не заперечуєш, а займу тебе бесідою, адже цариця Кархемиша горить бажанням поговорити зі своєю подругою, сестрою мого чоловіка.

Хошеа: Прийму за честь!

Таванна: Дякую, Ніно, за можливість цієї бесіди перед моїми обов'язками на застіллі.

Ніно і Хошеа сідають на лаву. Таванна і Ламара виходять на авансцену.

Таванна (беручи Ламару за руки): Ти все ще не знімаєш траур ...

Ламара: Не сумуй через мене. Я траур ніколи не зніму. Це вже назавжди.

Таванна: Ти така прекрасна! Одна твоя згода й до тебе б посваталося безліч царів великих держав!

Ламара: Навіщо це мені? Я ніколи не мріяла бути царицею. Я дякую богів, що мій брат мене розуміє і не змушує виходити заміж. Я мріяла лише про одне – про любов. І не було дівчини щасливіше мене, доки був живий мій коханий. Але смерть забрала його в мене ...

Таванна: Але бути постійно самотньою в твої молоді літа і з твоєю красою... Ти могла б ще покохати...

Ламара (перебиваючи): Ніколи. Заїрі був і залишиться єдиним в моєму житті. І я не самотня, Таванно. Я допомагаю Русі в його справах, займаюся господарством в Тушпі, вчу дітей знаті. Мені справ вистачає.

Таванна: Як і мені ...

Ламара: Ось-ось ... А Заїрі в моєму серці, він завжди буде там, доки я жива.

Входять Пірсіріс, Руса і Аміті. Хошеа і Ніно встають із лави. Пірсіріс Обіймає Хошеа. Руса залишається далеко.

Пірсіріс: Мої очі раді знову бачити тебе, славний Хошеа!

Хошеа: Прийми мій уклін, шляхетний Пірсірісе! (Дивиться уважно на Русу). Здається мені, твій гість, цар урартів не надто радий бачити мене тут ...

Руса: Ти гість Пірсіріса, а не мій. Тут не я вирішую, кого запрошувати. Але скажу так: не дуже я довіряю тим, кого на престол посадили асирійці.

Хошеа: Тебе можна зрозуміти, великий царю. Твій батько загинув в битві з Тіглатом. Ти повинен ненавидіти асирійців і тих, кому вони допомагали. Ти можеш вірити мені, а можеш ні. Але я ненавиджу асирійців не менше тебе.

Руса (іронічно): Тому ти і вбив свого попередника Факея, щоб за допомогою Тіглата сісти на престол?

Хошеа: Факея вбив цар Тіглат. Факей не міг врятувати Ізраїль. Треба було щось робити, щоб на якийсь час припинити нерівну війну.

Руса: І ти вирішив кинутися в обійми асирійцям?

Хошеа (наступаючи на Русу): А ти хотів би, щоб у той день асирійці перерізали мій народ?

Пірсіріс: Мої поважні гості, великі царі! Добре ж ми починаємо нашу зустріч! Якби тут були асирійці, вони б порадили нашим чварам! І ви обидва хочете їх порадувати? (Руса та Хошеа відходять один від одного. Жінки заспокоюються). Що скажеш, гострий мій язик?

Аміті: Ти мене питаєш, таточку?

Пірсіріс: А кого ж ще?

Аміті: А мені здається, таточку, що асирійці нас слухають ... Подивися уважно: там, в кінці залу стоїть твій полководець Мабаріс, а поруч із ним асирієць.

Пірсіріс: Де? (Уважно дивиться). Це ще що?! Мабарісе, підійди сюди!

(Підходить Мабаріс, а за ним Шарукін). Це кого ти привів у тронний зал?

Мабаріс: Твій блазень правий, шляхетний Пірсірісе, це дійсно асирієць, який хоче тобі служити.

Пірсіріс: Асирієць?! У моїй фортеці?!

Мабаріс: Заспокойся, шляхетний! Невже ти думаєш, що я б привів сюди ворога? Нехай він сам розповість про себе.

Пірсіріс: Говори.

Шарукін: Моє ім'я Шарукін, я син полководця Шарукіна, страченого царем Саламансаром. Мій батько вірно служив царю Тіглату, а син царя безпідставно звинуватив батька в зраді і стратив.

Пірсіріс: Ми чули про це. Чули, що не так і безпідставно.

Шарукін: Саламансар стратив батька за підлим доносом заздрісників!

Хошеа (підходячи до Шарукіна): Я знав твого батька, полководця Шарукіна. Не дуже то ти на нього схожий!

Шарукін: Я схожий на матір.

Руса: Чи так це?

Шарукін: Не вірите мені ... Ну що ж, справа ваша. Можете мене кинути в підземелля або стратити. Додому мені все-одно дороги немає. Там мене чекає плаха. А я хотів служити вам, хотів, щоб Саламансар дізнався, що служу його ворогові, щоб помститися за батька!

Аміті: Ой, не вір ти йому, таточку, очі у нього злі і все бігають... Не вір людям із бігаючими очима!

Мабаріс: Послухай мене, шляхетний Пірсірісе! По дорозі він мені врятував життя, коли ми потрапили в розбійницьку засідку. Навіщо йому було це робити?

Руса: Щоб потрапити в цей палац і послухати розмови, які тут ведуться!

Аміті: А й то, таточку!

Пірсіріс: Ти поклянешся мені за нього головою, Мабарісе?

Мабаріс: Клянуся, мій повелителю!

Пірсіріс: Добре, якщо хоче служити, нехай йде рядовим стрільцем у військо. Чи приймаєш таке моє рішення, асирійцю?

Шарукін: Сприйму за честь.

Пірсіріс: Перевіримо тебе в бою. Трохи не так – і Марбаріс залишиться без голови! (Дивиться уважно на гостей). Не так ми почали застілля, мої почесні гості. Прошу всіх до столу. (Всі сідають за стіл).

Мабаріс: Мій повелителю, а Шарукіну дозволиш сісти?

Пірсіріс: Нехай сідає, але лише на край. (Підіймає кубок). За нашу коаліцію, коаліцію великих царів проти Саламансара, який бажає гноблення і крові!

Руса: За велику коаліцію!

Хошеа: За довіру між царями, згуртованими сьогоднішнім договором!

До зали входить Мітта. На ній все та ж сукня.

Пірсіріс: Ти запізнилася, Мітто!

Мітта: Але я ж прийшла.

Таванна: Мітто!

Пірсіріс: Сідай, Мітто, поруч з твоїм майбутнім чоловіком. Бо перше, чому ми сьогодні зустрілися, це ваші заручини. (Мітта сідає поруч з Хошеа). Ви гідне і красиве майбутнє подружжя. Правильно я кажу, гострий язик?

Аміті: Ти щось сказав, таточку? Я щось тебе не бачу і не чую.

Пірсіріс: Як це – не бачиш і не чуєш?

Аміті: Як я можу бачити тебе, якщо поруч сидить велика матінка, хіба не їй в цьому царстві вирішувати, красиве це подружжя, чи ні? За нею тебе не видно!

Таванна: Аміті...

Пірсіріс: Але ж мій дурень правий. Він мені нагадав, що тут закінчуються мої повноваження. За столом у палаці Таванни всі рішення залишаються за нею.

Аміті: Ось-ось, таточку!

Руса (сміється): І хто це в давнину у вашій країні вигадав дати цариці стільки прав?

Пірсіріс: Думаю, панкус.

Руса: Чому ти, шляхетний, до цього часу не розженеш цей панкус? Скільки

можна дозволяти цьому збіговиську все вирішувати за тебе!

Пірсіріс: Це представники давніх родів. На них тримається і моя влада і влада цариці. Доки ми всі разом - Кархемиш сильний. Порушимо рівновагу, з нами буде те ж, що було колись із великої Хеттією.

Хошеа: Послухайте мене, великі царі! Нічого нам втрачати час на порожні розмови. Сьогодні мої заручини з прекрасною Міттою, сестрою цариці Таванни. Мій шлях у Кархемиш був неблизьким і часто їздити сюди я не можу – час зараз неспокійний! Із Міттою я хочу побратися не тому, щоб зміцнити наш союз, а тому, що давно її люблю і лише її хочу бачити поруч на престолі Ізраїлю. Тому я пропоную: сьогодні – заручини, а завтра – весілля. Я приїхав сюди зі щедрими дарами. Що скажеш, Пірсірісе?

Пірсіріс: Відповідати не мені, а цариці. Проси її дозволу!

Таванна: Не треба мене просити, я даю свою згоду. Хошеа і так занадто довго чекав.

Хошеа: Дякую, благородна Таванно!

Мітта: А мене хто-небудь запитав? Я до весілля ще не готова!

Аміті: Хто ж повинен питати тебе, Занозо? Ти така маленька, маленька трісочка в пальчику поруч з нашою великою матінкою!

Мітта: Приберіть його з-за столу, ненавиджу! (Вибігає).

Таванна: Не звертай на неї увагу, Хошеа, це передвесільна лихоманка. Ваше весілля – справа вирішена.

Хошеа: Хотілося б, щоб з її боку все було по добрій волі.

Руса (кидаючи погляди на Інанну): Послухай, Таванно, а ця дівка з кинджалом, так і буде весь вечір стояти за твоєю спиною. Нехай або сідає, або йде звідси. Дай їй зрозуміти, що серед гостей тебе ніхто вбивати не збирається!

Інанна: Я піду лише тоді, коли мені накаже цариця!

Таванна: Жди мене біля дверей, Інанно (Інанна відходить до дверей). У нас не прийнято, щоб охоронниця сиділа за столом.

Руса: У нас прийнято, у нас не прийнято!.. Слава богам, що наші предки залишили нам інші традиції.

Пірсіріс (посміхаючись): Не будемо про це.

Ніно (Русі): Я втомилася з дороги. Чи не відпустив би ти мене відпочивати?

Таванна: Зараз ми, всі жінки, розійдемося по своїх покоях. Інанна вас проводить. А я піду, поговорю з Міттою, а потім прийду до тебе, Ламаро.

Ламара: Я буду чекати.

Руса (єхидно): А хіба ти, як тут пак тебе називав Аміті, матінко, ти не залишишся з нами обговорювати справи коаліції?

Таванна (спокійно): Ні, війни і союзи з іншими державами не входять в мої обов'язки. Це вирішує цар.

Руса: Це вирішує цар – то вирішує цариця (під поглядом Пірсіріса). Все-все, мовчу.

Таванна, Ніно і Інанна йдуть. Із жінок за столом залишається лише Ламара.

Руса: А ти чому не йдеш відпочивати?

Ламара: А я не втомилася. Така велика зала й так мало в ній металу. Добре задумано, добре дихати.

Пірсіріс: Приємно це чути. Хоч комусь щось подобатися в нашій державі.

Ламара: А мені все подобається. І над Таванною не сміятися треба, а пожаліти її: хіба можна стільки звалювати на жіночі плечі?

Руса: Не треба волати до моєї совісті, сам знаю, що неправий, але мене так і заносить щось сказати.

Ламара: Як завжди, брате.

Пірсіріс: Не сваріться, будь-ласка. Таванну важко образити... Я пропоную тобі, Русо, і тобі, Хошеа піти в мої покої і там обговорити наші дії.

Мабаріс: Як, шляхетний, ти мені більше не довіряєш?

Пірсіріс: Це коаліція трьох царів, Мабарісе. А ти, якщо не зраджує мені пам'ять, не цар. Краще займися нашим гостем. Визнач, в яку десятку лучників він піде.

Мабаріс: Слухаю, шляхетний.

Пірсіріс: Ви не голодні? (Хошеа і Руса негативно хитають головами). Тоді прошу до мене.

Пірсіріс, Руса і Хошеа йдуть. Ламара залишається за столом. Мабаріс підходить до Шарукіна.

Мамбаріс (тихо, а вухом Шарукіну): Не подобатися мені це все. Йдемо. (Ідуть).

Ламара (встає і підходить до каміна): Навіщо тут камін? Адже і так в цій країні тепло. А може вони мерзнуть навіть у таку спеку? Так, Пірсіріс гарний собою. Можу зрозуміти тепер Ніно, колись вона була в нього так закохана. Дійсно шляхетний. Мій брат поступається йому. (Думає). Але навіть Пірсірісу не вдалося б витіснити з мого серця Заїрі. Заїрі був особливий! Як би я хотіла возз'єднатися там з тобою, в царстві бога Халді! Але Халді не поспішає взяти мене до себе ... І все-таки правильно, що я сюди приїхала. Поїздка відволікає від тяжких дум. Цікава країна, цікаві звичаї. Треба буде все записати. (Сідає за стіл і починає їсти виноград).

До зали входить Шарукін. М'якою котячою ходою підходить до Ламари.

Шарукін: Смачний виноград?

Ламара: Я не розмовляю з асирійцями.

Шарукін: Чому?

Ламара: Я не відповідаю на їхні запитання. І це останнє, що злетіло з моїх уст.

Встає, щоб піти, але Шарукін перегороджує їй шлях.

Шарукін: Постій, о незрівнянна! Ти пронизала моє серце з першого погляду! Скажеш одне слово і я кину весь світ до твоїх ніг! Не буде жінки щасливішої тебе, присягаюся!

До зали входить Мітта. Оцінює ситуацію. Потім швидко підходить до Шарукіна і Ламари.

Мітта: Дай їй пройти, Шарукіне!

Шарукін відступає. Ламара швидко йде. В кінці зупиняється і кидає погляд на Мітту і Шарукіна.

Ламара: Дякую тобі, Мітто! (Швидко йде).

Мітта: Я так і думала, ти закохався в неї, ассирійцю!

Шарукін: Ще не бачив жінки прекрасніше і недоступніше.

Мітта: Я бачила, як ти дивився на неї за столом. Не ти перший на неї так дивився! Але не сподійвайся, ти її не отримаєш!

Шарукін: Чому це?

Мітта: Вона втратила нареченого, якого пристрасно любила. Вона дала обітницю безшлюбності своєму богові Халді.

Шарукін: Як може в безшлюбності пропадати така краса?.. А чому вона так не виносить ассирійців?

Мітта: Вони вбили її нареченого... Залишимо розмову про неї, тобі її не бачити. Я прийшла поговорити про мене.

Шарукін: Про тебе? І про що ж це?

Мітта: Ти ж не просто тут, чи не так? Ти не збираєшся в армію Пірсіріса, вона тобі не потрібна. Ти сюди прибув, щоб щось винюхати!

Шарукін: А ти занадто здогадлива, як для жінки. Але до чого тут ти?

Мітта: Слухай мене в обидва вуха, ассирійцю. Я хочу з тобою втекти. Мене чекає весілля з Хошеа, а мені це непотрібно. Хошеа – не мій чоловік. Та й Ізраїлю довго не бути на цій землі. Хіба не так! Твої ассирійці його знищать.

Шарукін: Думаю, що так. Але чому ти хочеш зі мною втекти? Тут твій будинок, твоя сестра-цариця?

Мітта: Що тобі відомо про мої муки? Царицею повинна була стати я! Я була уготована в дружини Пірсірісу, я кохала його! Але аристократи на панкусі запропонували Пірсірісу вибрати з двох сестер і він вибрав Таванну. Чому він так зробив, до цього часу не зрозумію. Адже жодну з нас він не любив!

Шарукін: Ти його досі любиш?

Мітта: Ні. Зараз він мені здається просто жалюгідним. Шляхетний Пірсіріс, повністю залежний від влади моєї замороженої сестри!

Шарукін: Але навіщо тікати зі мною?

Мітта: Ти перший, хто мені сподобався за це довгий порожній час. Я хочу бути твоєю і з тобою!

Шарукін: Але ти не знаєш, хто я ... Раптом я просто жебрак?

Мітта: Жебрак? О ні! Ти б їй не пропонував весь світ... Я тобі пропоную себе і цей світ, який я тобі допоможу завоювати!

Шарукін: Цікава пропозиція! Жінка завоює для мене світ...

Мітта: Зволікати нам не можна! Скоро повернуться царі і тоді буде пізно. Я тебе виведу таємним підземним ходом, про який знає лише Таванна і я! Ти ним завжди зможеш сюди таємно повернутися! Отже... Твою руку!

Шарукін: Ось тобі моя рука! (Тікають). Завіса.

Дія 2. Картина друга. Ніневія.

Тронна зала з білого каменю в Ніневії. Три високих сходи ведуть до підвищення трону, облицьованого золотом і лазуритом. Трон і зала порожні. Входять Шарукін і Мітта. Обоє в дорожньої білому одязі. Вигляд у них втомлений.

Шарукін: У тебе якийсь байдужий вигляд. Ти не вражена?

Мітта: Я дуже втомилася, Шарукіне. Три дні безперервної дороги на конях: не кожен чоловік таке витримає!

Шарукін: Але ти ж сама хвалилася своїм здоров'ям!

Мітта: Так, здоров'я у мене відмінне, але я ніколи стільки не була в дорозі... Не сердься, я дійсно вражена. Я була впевнена в тому, що ти знатний асирієць, але що ти молодший брат царя Саламансара, син великого Тіглата... Такого не малювала навіть моя уява.

Шарукін: Незаконний син Тіглата, син рабині, яку батько дуже любив, але не міг узяти в дружини ... Але мій батько був великою людиною і не кинув мене напризволяще! Перед смертю він заповів своєму законному синові Саламансару призначити мене верховним полководцем! Але мені цього мало.

Мітта: Я знаю, ти мрієш бачити у своїх ніг весь світ ...

Шарукін: Не просто світ, а знищений світ. Всі відомі території повинні бути заселені асирійцями. Інші народи, які не захочуть добровільно стати рабами, а чинитимуть опір, будуть стерті з цієї землі!.. Що так дивишся на мене? Страшно стало?

Мітта (приховуючи жак): Та ні, просто намагаюся досягнути тебе ...

Шарукін: Ну-ну, спробуй...

До зали входить цар Саламансар. Застигає від подиву, побачивши Шарукіна.

Саламансар: Ти де був? Ми збилися з ніг, шукаючи тебе! Уже вирішили, що це підступи ворогів і тебе викрали ...

Шарукін: Я зараз все поясню, дозволь лише відпустити в мої покої цю жінку,

вона дуже втомилася.

Саламансар (підходячи до Мітті): Ану, покажи своє обличчя... Дуже красива! Звідки ти її привіз?

Шарукін: Не повіриш, це сестра цариці Таванна, дружини шляхетного Пірсіріса!

Саламансар: Як? Ти побував в Кархемиші?! І я нічого про це не знаю ?!

Шарукін: Ця жінка стане моєю дружиною. А зараз дозволь відпустити її і ми почнемо серйозну розмову.

Саламансар: Нехай йде.

Шарукін: Іди до покоїв, де ми залишили дорожні речі і чекай мене там. (Мітта йде).

Саламансар: Ти зібрався до хеттів і нічого мені про це не сказав? Ти хоч розумієш, що могло трапитися?!

Шарукін: Але ж нічого не трапалося, більше того, я тепер знаю, на що здатний кожен із наших супротивників. Мені так хотілося подивитися кожному з них в обличчя!

Саламансар: Ти їх всіх бачив? Хто тобі допоміг?

Шарукін: Полководець Пірсіріса, Мабаріс. Він скоро буде тут. Ми з Міттою кинули його, виходу не було. Але він вправний воїн і стратег, він до нас проб'ється і буде нам потрібен.

Саламансар: Ти довіряєш йому?

Шарукін: Без найменших вагань! Він чимось дуже ображений на царя й царицю.

Саламансар: Ну і що ти бачив?

Шарукін: Твій спокій, брате, і бажання миру призвели до того, що склалася коаліція проти нас! Як вони будуть діяти, я не знаю: три царі радилися за зачиненими дверима. Але на що здатний кожен із них, вже це я побачив точно!

Саламансар: Хто увійшов до коаліції?

Шарукін: Пірсіріс, Руса і Хошеа.

Саламансар: Хто її очолює?

Шарукін: Думаю, Пірсіріс.

Саламансар: Негідники! Нехай Пірсіріс завжди був сам по собі, але Хошеа і Руса!.. Хошеа на престол посадив наш батько, а він... А з Русою ми вклали перемир'я!

Шарукін: Ти наївний, царю! Ти думав, Руса пробачить нам вбивство свого батька? А ці ізраїльтяни! Хіба можна їм коли-небудь вірити? Вважають себе і свого бога над усіма!

Саламансар: Ти дуже засмутив мене. Я думав, імперія має право на

благодентво, але ні! У Вавилоні Еллади-ед-дін підняв повстання, а тут ще ці..

Шарукін: Я не засмутив тебе, я просто відкрив тобі очі й розкрив змову!

Саламансар: Так, ти правий, на раді продовжимо розмову... А ця дівчина, ти дійсно збираєшся з нею одружитися?

Шарукін: Так, вона мені в пару! Смілива й відчайдушна.

Саламансар: І гарна! Вітаю, тобі вже давно було пора мати гідну дружину, а не витратити запал на дівок.

Шарукін: Якщо вона тобі сподобалася, можу поступитися правом першої ночі, як старшому братові й царю.

Саламансар: Та ні, я поважаю твої бажання... Та постривай, щось не так... Ви вдвох пройшли такий довгий шлях і ти з нею не був?

Шарукін: Уяви собі, бажання не було.

Саламансар: Знаючи тебе, дуже дивно... Що сталося?

Шарукін: Я вперше покохав... Але не її, не Мітту. Це була сестра царя Руси - зарозуміла, неприступна й шалено красива... Але я до неї доберуся!

Саламансар: Послухай, Шарукіне! Без мене більше ні кроку! Я забороняю тобі довільні дії, навіть якщо вони на користь країні.

Шарукін (виходячи із заціпеніння): Як накажеш, царю!

Саламансар: До зустрічі на раді. (Йде).

Шарукін (один): Немає тієї сили, яка б мене втримала! І вже точно не ти, брате! Мені правити світом, а не тобі!

До зали входить Тархунах. Вклоняється Шарукіну.

Тархунах: Мій повелителю!

Шарукін: А, це ти... Дуже добре, що прийшов, я вже збирався за тобою посилати. Зілля готове?

Тархунах: Так, мій повелителю, готово кілька зіль. Одне – миттевої дії, інше – середньої, останнє – дуже повільної.

Шарукін: Миттевої дії не годиться, запідозрять у вбивстві! Нам це не потрібно. Середнє – це як?

Тархунах: Тижнів зо два-три ... Болі в животі, відраза до їжі, блювання, випадання волосся... людини не стало.

Шарукін: Теж не те... А останнє?

Тархунах: Місяців зо три-чотири. Людина починає чахнути, худнути. Ніяких болів. Пропадає інтерес до життя, пропадають бажання, дратують навколишні і в кінці – смерть уві сні. Це зілля потрібно давати малими дозами в їжу тривалий час.

Шарукін: Те, що потрібно. Але є ще одне питання: чи хтось серед твоїх кухарів, кому ти довіряєш, як собі?

Тархунах: За гроші люди здатні зробити все, мій повелителю, а ризик тут дуже малий.

Шарукін: Я щедро заплачу, навіть не думай про це, аби не розбовтали...

Тархунах: Не бійся, будуть гроші – буде мовчання. Але чому не я?

Шарукін: Ти мені потрібен для іншого: ти сьогодні ж підеш до Самарії. Ти ж родом звідти?

Тархунах: Так, мій повелителю.

Шарукін: Там тебе вже ніхто не пам'ятає. Скажи, що куховарив на морських суднах. Покажи Хошеа, що ти вмієш. Упевнений – тебе візьмуть в царські кухарі!

Тархунах: Мені треба отруїти Хошеа?

Шарукін: Дурню, ні, звичайно. Мені доки не потрібен незнайомий цар на престолі. Вивчиш всі підземні ходи під Самарією. А я тобі дам знак, коли прибуду.

Тархунах: Я міг би, але я бідна людина...

Шарукін: Знову гроші-гроші! Якби в цьому світі все вирішували лише гроші! Отримаєш, скільки треба! Збирайся в дорогу і готуй собі заміну!

Тархунах йде. Шарукін ще деякий час перебуває в роздумах, потім теж йде. У залі з'являється Мітта.

Мітта: Ну що ж, отримала те, що хотіла. Стану царицею Ассирії. Буду мати чоловіка, який викликає в мені бажання. Мій чоловік завоює світ і знищить усіх моїх ворогів. Та чи буду я щаслива? Чи полюбить він мене? Ні, не полюбить, доки жива Ламара. Тут необхідно подумати ... Сюди йдуть. Це не Кархемиш, треба бути в моїх покоях (Тікає).

Виходять Шарукін і Мабаріс.

Мабаріс: Не чекав я, що ти так мене кинеш! Я мало не розплатився головою.

Шарукін: А я не очікував, що ти так швидко прийдеш! Ти дійсно майстерний воїн і вершник. Ну, не сердься на мене, вибору не було. Але я був в тобі впевнений! Розповідай, що там було після мого зникнення?

Мабаріс: Тебе б не кинулися, якби не пропала Мітта. А вас удвох бачила Ламара. Вона й розповіла все Таванні. Лише вона пішла до неї з розмовою, я зрозумів: настав час тікати, доки не пізно. Я осідлав коня, взяв запасного і в путь. І ось я тут.

Шарукін: Ламара... Знову вона. Вона так на нас з Міттою подивилася тоді.

Мабаріс: Навіщо ти вивіз Мітту, якщо закохався в Ламару?

Шарукін: Між любов'ю і дружинами потрібно проводити межу... Мітта – гідна мене дружина. Їй потрібна влада, як і мені, але при цьому вона любить мене! А до Ламари я доберуся. Не хоче вона мене, бач! Вона буде в моїх руках в щоб не стало! .. Годі, час будувати плани! завіса.

Картина третя. Кархемиш.

Та же тронна зала Біт-хілані. Стіл не накритий. Трон порожній. Пірсіріс сидить на лаві і тримає в руках глиняну табличку з текстом. Поруч із ним на підлозі сидить Аміті.

Аміті: Що тебе мучить, таточку? Все читаєш і читаєш...

Пірсіріс: Все повторюється в цьому світі... Одні імперії знищують, інші виникають... Була колись Велика Хеттія, яку боявся навіть Єгипет. І чим це скінчилося? Сини царя Хаттусилі не поділили між собою владу, розв'язали війну. А тут прийшли дикі мешканці моря і знищили цих дурних синів. І що залишилося від хетів? Лише ми! Один Кархемиш. Він не повинен зникнути, розумієш?

Аміті: Але ти ж не дурний син царя Хаттусилі, правда, таточку?

Пірсіріс: Не знаю... Іноді я собі здаюся більше, ніж дурним. Ось покинув мене мій полководець, а чому? Тому, що я йому пригрозив відрубати голову! А може він і не винен, може він дійсно повірив цьому асирійцю. Людям властиво помилятися. А я без нього, як без рук!

Аміті: Ти не шкодуй, таточку, про нього. Якщо покинув тебе, значить совість нечиста.

До зали стрімко входять Руса та Ніно. Пірсіріс від несподіванки схоплюється з лави.

Пірсіріс: О боги! Чому не попередили про ваш візит?

Руса (обіймаючи його): Самі не очікували. Ми були з Ніно в Мідії і там нас нагнала звістка, що цар Саламансар дуже хворий. Сини його ще малі. Хто прийде до влади – невідомо.

Пірсіріс: Що тобі цей Саламансар?

Руса: Ти не розумієш? Він дав нам тимчасове перемир'я.

Пірсіріс: Тимчасове, і не більше. Ніяким асирійцям вірити не можна!

Руса: Ти чув про повстання у Вавилоні?

Пірсіріс: Чув. Але асирійці там зазнали невдачі.

Руса: Твої відомості застаріли, шляхетний! Ассирійці вже придушили повстання і якийсь Шарукін, їхній полководець, стратив Алла-ед-Діна.

Пірсіріс: Шарукін?

Руса: Ось-ось! Чи не той це Шарукін, який був у тебе за столом? Та є відомості ще цікавіше: кажуть, цей Шарукін не хто інший, як незаконний син покійного Тіглата і брат Саламансара.

Пірсіріс: Ти хочеш сказати, що син Тіглата сидів у мене за столом?

Руса: Не знаю. Може це був і не він. Ми цього сина Тіглата не бачили... Але небезпека занадто велика.

Пірсіріс: У тебе є ще якісь відомості?

Руса: Так. Цей Шарукін збирається походом на Ізраїль. Треба попередити і підтримати Хошеа.

Пірсіріс: Я не зможу цього зробити. Він порвав з Кархемишем договір після того, як зникла Мітта. Він мені не вірить. Я кілька разів намагався.

Руса: Я написав йому листа, але він не відповів. Як Хошеа не розуміє, що зараз не до особистих образ! Нам треба бути разом.

Пірсіріс: Лише разом! Ви, напевно, втомилися з дороги? Я дам розпорядження накрити стіл.

Руса: Ні, шляхетний, ми не голодні і нам ніколи. До заходу ми від'їжджаємо в Муцацир. Треба подвоїти охорону царської скарбниці.

До зали входить Інанна. Опускає голову в знак вітання.

Інанна: Моя цариця запрошує царя урартів Русу для важливої розмови.

Руса (здивовано): Мене?

Інанна: Цариці стало відомо, що цар урартів прибув до Кархемишу й вона вважає, що розмова не терпить зволікань.

Пірсіріс: А чому Таванна сама сюди не завітає?

Інанна: Вона сказала, що буде говорити з царем віч-на-віч.

Аміті: Бідна матуся! В її обов'язки вже стало і це входити?

Інанна: Твої низькі натяки тут недоречні, блазню!

Руса (спантеличено): Що скажеш, Пірсірісе?

Пірсіріс: Іди. Я на це дивлюся абсолютно спокійно. Якби Таванна хотіла тебе покликати для іншого, то вона покликала б інакше. А ще ця Інанна все одно вам буде псувати бесіду, стоячи з кинджалом у тебе за спиною.

Аміті: Це точно, таточку!

Ніно (сміється): Мила ж буде бесіда!

Руса: Я йду, і залишаю на тебе Ніно, але без кинджала за спиною (Сміється).

Ніно: Зате з гострим язиком.

Інанна і Руса виходять. Пірсіріс тихо сміється.

Аміті: Хоча б щось за останній час повеселило тебе, таточку.

Пірсіріс: Воїстину повеселило... Ти не хочеш вина і фруктів, Ніно?

Ніно: Не відмовлюся.

Пірсіріс встає, наливає їй вина і подає крихітний піднос із фініками.

Ніно: Ти не хочеш, шляхетний, попросити свого блазня піти, щоб ми теж з тобою могли поговорити віч-на-віч?

Пірсіріс: Що? Дуже цікаво! А це не порушення обумовлених правил?

Ніно: Не смішно, шляхетний!

Пірсіріс (стаючи серйозним): Гострий язик, піди.

Аміті (ображено): І куди ж Аміті діватися? Матінка зайнята, таточко теж... Аміті нікому не потрібен.

Пірсіріс: Іди, я сказав.

Аміті йде. Пірсіріс сідає на лаву поруч із Ніно.

Пірсіріс: Я тебе слухаю.

Ніно: А ти мені нічого не хочеш сказати, Пірсірісе? Як ти жив усі ці роки, після того, як наші шляхи розійшлися? Не хочеш запитати мене, як жила я з тієї години, як ти підкорився рішенню панкуса, що чужеземка не може стати твоєю дружиною.

Пірсіріс: Тобі не варто було б ворухити минуле, Ніно. Я тебе любив і ти це чудово знаєш. Я боровся з радістю панкуса скільки міг. Але мені відмовили. Ти думаєш, мені було легко, коли моє щастя, моя любов і моє життя – все руйнувалося!

Ніно: У тебе був вибір!

Пірсіріс: Який вибір?! Кинути все – батьківщину, старого батька, який покладав на мене всі надії, зрадити Кархемиш, і тікати з тобою в Тушпу? Це не вибір! Це зрада!

Ніно: Ти не змінився. Ти ні про що не шкодуєш...

Пірсіріс: Що ти знаєш про мене з того часу, коли бачилися востаннє... Звідки ти знаєш, як мені було?... Але це мій тягар. Як ти жила всі ці роки, Ніно?

Ніно: Треба ж, запитав... По-різному. Спочатку було дуже важко бути дружиною Руси. Потім звикла. Потім стало здаватися, що навіть люблю його. Доки знову не побачила тебе. Тут в мені все перевернулося і зрозуміла, що кохання в житті буває лише раз.

Пірсіріс (бере її за руку): Нам не потрібно більше бачитися, Ніно.

Ніно (кладає свою руку на його руку): Ти правий, це занадто боляче. (Несподівано встає). А ми більше й не побачимося, шляхетний. Я чекаю дитину. Руса ще про це не знає. Ти перший, кому я сказала цю новину.

Пірсіріс: Він буде щасливий, безсумнівно. Я йому заздрю. У мене немає спадкоємця, та й чи буде, не знаю.

Повертається Руса. Зупиняється і уважно дивиться на Ніно і Пірсіріса.

Руса: Що ти такий похмурий, шляхетний? Це моя дружина не зуміла тебе розважити бесідою?

Пірсіріс: Це я її не зміг розважити (Веселіше). Ну, і що цариця?

Руса: Більше ніколи не буду підсміюватися над нею. Ламара права: на її плечах занадто великий тягар. Але вона мені дала багато мудрих порад, як готувати городян і селян до тривалої війни, як зробити, щоб не було голоду, як уникнути тривалої облоги.

Пірсіріс: Вона така. Її довго цьому вчили.

Руса: Ну все, нам вже час. Тримаємо зв'язок через гінців і підземні ходи.

Пірсіріс: Спробуй все-таки налагодити мир з Хошеа.

Руса: Спробую (обіймаються).

Пірсіріс: Прощайте. Сподіваюся, що побачимося.

Руса: Інакше й бути не може!

Руса та Ніно йдуть. Ніно на мить зупиняється і кидає прощальний погляд на Пірсіріса. Той вловлює його.

Аміті: Ну що бесіда з колишньою коханою? (Пірсіріс робить безнадійний знак рукою). Таточку, час лікує будь-які рани і твою майже залікував. Просто два її приїзди тобі про все нагадали.

Пірсіріс: Ти правий.

До зали входить Таванна. За нею йде Інанна. На обличчя Пірсіріса з'являється недобрий вираз.

Таванна: Я хотіла б поговорити з тобою, шляхетний ...

Пірсіріс (перебиваючи): Так, я теж би хотів з тобою поговорити. До чого весь цей маскарад?! Чому ти просто не прийшла до нас і не розповіла тут в тронному залі, що треба робити Русі?

Інанна: Не личить цареві говорити з царицею в такому тоні!

Пірсіріс:Замовкни!

Таванна: Помовч, Інанно. Мені потрібно було спокійно поговорити з Русою. А тут би я знову вислуховувала ваші жарти з приводу моїх прав і обов'язків. Те, що не викликає подиву в нашій країні, чужинців дратує.

Пірсіріс: Раніше тебе це не напружувало. Ну, відкрий своє справжнє обличчя! Ти ж просто хотіла, щоб я поговорив наодинці з Ніно! Хто тебе просив?! Ніно? Ламара?

Таванна: Ніхто. Я в минулу вашу зустріч бачила, як ви обоє страждаєте від того, що не можете поговорити, я вирішила ...

Пірсіріс (кричить): О боги! Благодійниця знайшлася!!! По-твоєму, без тебе я б не міг розібратися в своїх почуттях! Краще б в наших стосунках спробувала

розібратися!.. Тоді, на панкусі, я обрав тебе. Ти ні разу не запитала мене, чому я це зробив? Тобі завжди ніколи було! Світ тоді йшов у мене з-під ніг. Я побачив твоє лагідне обличчя й подумав: може бути з нею я знайду спокій і умиротворення душі... Як я помилився! Ти все вирішувала сама і зараз за мене прийняла це рішення. Ти ж краще знаєш, що мені треба, чи не так?!

Таванна: Пірсірісе...

Пірсіріс: Подивися мені в очі! Чому ти ніколи не підійшла до мене з ніжністю і любов'ю? (Хапає її за плечі). Чому, скажи мені?!

Інанна (вихоплює кинджал і приставляє його до горла Пірсіріса): Зараз же відпусти царицю!

Пірсіріс (відпускає Таванну і стрімко повертається до Інанни): Ну, всади в мене цей кинджал! Напевно, це мені й треба! (Інанна вагається). Не можеш, доблесна войовнице ... Не хочу більше нікого бачити і до мене нікому не заходити!!! (Вибігає).

Інанна: Моя царице ...

Таванна: Іди... .Я наказую тобі залишити мене одну (Інанна йде).

Таванна опускається на коліна, закриває обличчя руками і плаче.

Аміті: Поплач, матінко, сльози полегшать душу. Поплач і подумай, адже ще не пізно все змінити ...

Завіса.

Картина четверта. Самарія.

Низькі кам'яні склепіння палацу Хошеа в Самарії. За маленьким круглим столом сидять Саламансар і Хошеа. Саламансара не впізнати: його очі запали, обличчя бліде. Хошеа сидить в похмурому настрою.

Хошеа: Чому вони не відновлюють бій?

Саламансар: Не знаю. Мій брат непередбачуваний.

Хошеа: Я був неправий по відношенню до тебе, пробач. Я прикривався вибором мого народу, а насправді лише хотів одноосібної влади над ним.

Саламансар: Зараз важко вирішити, хто правий, а хто неправий. Я намагався слухатися свого батька, але не хотів бути схожим на нього. Я хотів будувати, а не воювати. Я уклав перемир'я з найлютішим ворогом Ассирії - Урарту. І де ж подяка? Руса в коаліції проти мене. Поясни мені, Хошеа, що вас так всіх напружувало в моїй владі? Адже ви не платили великі податки: І мій намісник в Ізраїлі просто контролював твої дії, він не мав реальної влади.

Хошеа: Ти уособлював імперію, а імперія для народів, які раніше мали незалежність, завжди зло.

Саламансар: Але ж бути в імперії безпечніше, тим більше в такі смутні часи? Твоя армія розбита! Що зараз чекає на тебе – вірна загибель.

Хошеа: Я думав, все буде не так.

Саламансар: Всі ми сподіваємося невідомо на що. Спасибі, що дав притулок мені. Коли я дізнався, що моя армія збунтувалася проти мене і проголосила царем Шарукіна, мені не хотілося жити. Зрозуміло, хворий цар для них не цар.

Хошеа: Подякуй своєму кухарю. Це він мене переконав. Якби я від самого початку знав, що він працював у тебе, то не пустив би його до палацу. Але він швидко став для мене незамінним. А потім зізнався: сказав, що втік від Шарукіна, передчував щось недобре.

Саламансар: Я теж щось передчував, але не надавав цьому значення. У Шарукіна немає почуття обов'язку перед рідними, він завжди був сам по собі.

Хошеа: Ти думаєш, він тебе теж прибере?

Саламансар: Не знаю. Але впевнений – йому відомо, що я тут.

З темного проходу в кімнаті виростає тінь Шарукіна. Він одягнений в чорне й обличчя прикриває капюшоном чорного плаща. В руках його меч. За ним з'являється Мабаріс, одягнений так само.

Хошеа (онімів): Як?! Як ти проник сюди?

Шарукін: Бідний Хошеа. Ти думав, що випадково мій кухар опинився у тебе в палаці? Нічого випадкового не буває. Це я його сюди прислав. Він все тут вивідав й особливо розташування підземних тунелів. Так що моя армія з хвилини на хвилину буде в місті.

Саламансар: Негідник, низький бастард!

Шарукін: Ось-ось... В твоєму тоні завжди звучала зневага, коли ти звертався до мене, з найменших років. Я цього довго виносити не міг. Я просто чекав моменту. Та ти теж попався в мою пастку, Саламансаре! Ти думаєш, що ти випадково тут? Ти такий же дурень, як і Хошеа. Ти тут помреш.

Саламансар: Я знав, що ти мене вб'єш.

Шарукін: Я? О ні. Ти здохнеш сам. Тархунаху! Тархунаху, де ти?

З'являється Тархунах. Вигляд у нього переможний.

Тархунах: Я тут, мій повелителю.

Шарукін: Скільки залишилося жити моєму брату?

Тархунах: День-два, не більше. Отрута вже дійшла до мозку й поглинає його.

Саламансар (намагається піднятися): Негідники, змії в моєму власному домі!
(Падає на лаву).

Шарукін: Сиди, Саламансаре, насолоджуйся останніми годинами життя, ми тебе не чіпатимемо. А не хочеш запитати мене, чому я захотів, щоб ти був тут? Знаю, що хочеш. Це буде дуже природно виглядати: цар загубився в битві при Самарії, а далі знайшли його мертве тіло.

Хошеа: Кодло, зрадливе кодло!

Шарукін (шипить): Мовчи, Хошеа, тобі так не пощастить. Ти зрадив мого батька, який посадив тебе на цей трон. Твій народ чинив мені опір і багато асирійських солдатів загинуло. У цьому світі крім асирійців всі повинні бути рабами, або просто не бути! Не хапайся за меч, Хошеа, воїн з тебе нікудишній (Мабаріс приставляє меч до його горла).

Хошеа: Що зі мною буде? Ви мене вб'єте?

Шарукін: Це було б дуже просто. Ми осліпимо тебе і кинемо в асирійську в'язницю. Час від часу будемо показувати іншим для науки: ось що з ними буде, якщо мені не коритися.

Хошеа: Сміється той, хто сміється останнім. Шляхетний Пірсіріс і цар Руса об'єднаються і знищать тебе!

Шарукін: Не об'єднаються і не знищать. Я тобі відкрию таємницю, ти все одно вже про це нікому не скажеш: мені не потрібна була Мітта, але я її вивіз спеціально. Я бачив, з якою пожадливістю ти дивився на неї. Лише так можна було посварити вас з Пірсірісом. А Русі ти ніколи не був потрібен.

Хошеа: Який же я був дурень!

Шарукін: Це точно. А тепер я розведу Пірсіріса і Русу.

Хошеа: Не розведеш, вони друзі навіки. Тобі їх не посварити.

Шарукін: А я й не буду їх сварити. Я просто не дам їхнім військам з'єднатися.

Саламансар (задихаючись): Треба було задушити тебе в колисці!

Шарукін: Запізнився, братику, на тридцять років спізнився! (Думає). Мені це набридло. Мабарісе, Тархунаху! Розведіть їх по різних кімнатах і закрийте. Моєму братові налийте води. Нехай відійде без мук.

Мабаріс: А Хошеа?

Шарукін: Не давати ні їжі, ні пиття! Завтра осліпимо його публічно! Виводьте їх і повертайтеся!

Мабаріс і Тархунах відводять Саламансара і Хошеа. У вікна доносяться захоплені і торжествуючі вигуки асирійської армії.

Шарукін: Ось він, довгоочікуваний момент, заради якого варто було жити! Мене прославляє армія, я верховний правитель Ассирії. Переді мною або на коліна, або до своїх богів в інший світ!

Повертаються Мабаріс і Тархунах.

Тархунах: О великий Шарукіне, твоє веління виконано!

Мабаріс: Які подальші плани і накази?

Шарукін: Наступна дорога - в Кархемиш! Та там не буде так легко, як з Хошеа, бо у хеттів сильна армія і Пірсіріс – великий полководець і воїн.

Мабаріс: Я це знаю. Я б не хотів вийти з ним на поєдинок!

Шарукін: Я поважаю цього ворога, але знаю, що він не скоритися.

Мабаріс: За що ти його поважаєш?

Шарукін: Коли я з'явився там, у палаці Кархемишу, він не покарав мене, в його погляді не було презирства, а лише занепокоєння й недовір'я. Я відчув у ньому благородну силу. Якщо стане на коліна – прощу.

Мабаріс: Він не стане.

Шарукін: Знаю. Не можна допустити його об'єднання з Русою. Тархунаху! Кораблі Хошеа знаходяться в гавані?

Тархунах: Так, мій повелителю! Кораблів багато і всі на плаву.

Шарукін: Прекрасно! Від мого імені накажи полководцю Умбару вантажити коней і зброю на кораблі. Використаємо ізраїльських мореплавців. По морю Заходу хай вийдуть в Темне море і нанесуть Русі удар у Закавказзі. Ми зробимо такий обхідний маневр. Руса підтягне всі сили туди ...

Мабаріс (перебиває): А ми вдаримо по ньому з тилу!

Шарукін: Слухати не вмієш! Ми ще не готові до війни з Русою. Умбару просто відверне його увагу і відпливе назад на кораблях. А ми в цей час вдаримо по Кархемишу! І нехай нас бережуть боги!

Мабаріс: Нехай бережуть боги!

Шарукін: Тархунаху, готуйся відбутися до Кархемишу й потрапити до палацу Пірсіріса. Він тебе не знає. Здивуй його своїми стравами!

Тархунах: Як накажеш, повелителю.

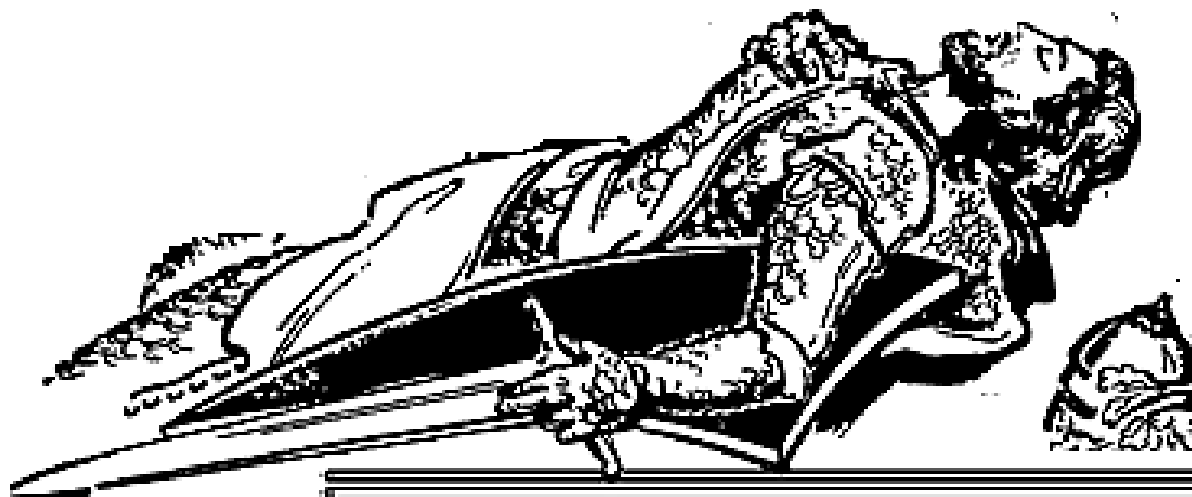
Шарукін: Уважно послухайте те, про що зараз скажу. Мій далекий пращур, великий цар, чий прах вже спочиває понад дві тисячі років, на півдні між великими річками створив першу імперію. Як звали його спочатку, мені не відомо. Але коли йому вдалося підкоритися всі народи, він назвав себе Саргоном, що стародавньою мовою Аккада означало «цар істинний». Йдучи на ворога, він його попереджав: «Я йду вас знищити». То були благородні часи. Мені це благородство ні до чого. Цей Саргон володів лише частиною землі, яку зараз маю я. Але мені підкориться весь світ. І я не збираюся нікого попереджати про мій прихід. Скрізь я буду з'являтися раптово, як з'явився

сьогодні. Я не буду говорити, що йду на нього. Я так скажу: «Я вже тут і я прийшов вас знищити!»

Завіса.

Дія 3.

Картина п'ята. Кархемиш.

У тронну залу палацу Кархемиша буквально ввалюється Пірсіріс. На ньому військові обладунки. Його обличчя в крові. Він знімає з себе шолом і налокітники, кидає в куток меч, витирає рукою кров з обличчя. З іншого боку до нього швидко підходить Аміті.

Аміті: Ну що, таточку? Де ассирійці?.. Тобі зле?

Пірсіріс: Дурниці, подряпина... Мені дуже добре! Ассирійці розбиті. Але й наших полягло чимало! Я хотів зустрітися з Шарукіном, я шукав його, але марно... Він так і не з'явився!

Аміті: Ти хіба дурень, таточку? Який розумний воїн вийде з тобою на двобій?

Пірсіріс: Тепер я точно впевнений – це був той Шарукін, що сидів у мене за столом! Він приїхав, щоб подивитися на всіх нас і внести між нами клин. Першою жертвою став Хошеа.

Аміті: А я тобі казав, таточку! Не вір цьому ассирійцю, аж надто у нього очі бігали!.. А де ж твій Руса, чому не прийшов на допомогу?

Пірсіріс: Таванна отримала таємний лист від Ламари, що на Русу напали ассирійці, які прибули по Темному морю в Закавказзя. Вони вдарили по Русі раніше, ніж напали на мене. Він не зміг зманеврувати військами.

Аміті: Ти впевнений, таточку, що небезпека минула?

Пірсіріс: Майже впевнений. Проте ніколи ні в чому не можна бути впевненим.

До зали входить Таванна. Вона бліда, але вигляд у неї рішучий. Інанни поруч з нею немає.

Таванна: Ти живий... Хвала богам! Ти поранений ...

Пірсіріс: Подряпина! Я живий, але скільки хеттів полягло! Битва була

нерівною, але ми виграли!

Таванна: Я хочу поговорити з тобою, шляхетний!

Аміті: Мені піти?

Пірсіріс: Чому це? У Таванни немає особистих до мене питань. А де ж твоя захисниця?

Таванна: Я їй наказала залишитися в моїх покоях.

Пірсіріс: Навіщо? Тобі ж некомфортно, коли за твоєю спиною не махають кинджалом?

Таванна: Пірсірісе, будь ласка, пробач мені ...

Пірсіріс (вражений): Пробачити? За що? За розмову з Русою?

Таванна: Ні, за всі ці роки нашого життя... Можеш мені не вірити, та я завжди тебе кохала. Але я не знала, як мені бути. Тоді на панкусі ти вибрав мене, а не Мітту. Ти дуже довго на нас дивився, а Мітта в цей час кидала на тебе пристрасні погляди. Потім ти рішуче взяв мене за руку і сказав: ця буде моєю дружиною! І я зрозуміла: твоя душа зайнята іншою жінкою і ти не хочеш, щоб до тебе лізли зі своєю пристрастю і любов'ю. Тому ти і вибрав мене. І я намагалася тебе не турбувати.

Пірсіріс (бере її руки в свої): Ти все правильно тоді зрозуміла, Таванно! Ти завжди була розумнішою за мене. Але час змінює багато, і якими б сильними не були почуття, вони проходять. Так, зустріч з Ніно мене сильно схвилювала, та після нашого розставання я ясно зрозумів: більше я її не кохаю. Навіть моє сильне почуття до неї зітер час.

Таванна: Це правда, шляхетний?

Пірсіріс: Істинна правда. І саме ти допомогла мені в цьому розібратися. Пробач мене, Таванно! Сьогодні, коли смерть так виразно дивилася мені в очі, я усвідомив одне: ти мій надійний тил і більше мені ніхто не потрібен! Я не помилився у виборі між сестер!

Таванна (зі сльозами на очах): Пірсірісе, ти дійсно з любов'ю готовий мені розкрити свої обійми, з любов'ю, а не в ім'я честі?

Пірсіріс (розкриваючи їй обійми): Так, моя царице!

Таванна кидається йому в обійми, вони покривають один одного поцілунками.

Аміті (плаче): Благословенний день! Мої дорогі! Аміті так радий за вас!

У темному кутку кімнати вимальовується фігура в чорному плащі, а за нею інша.

Саргон: Вибачте, що завадив такому зворушливому зізнанню.

Пірсіріс (випускаючи з рук Таванну): Шарукіне?! Як ти опинився тут?

Саргон: Я не Шарукін. Я Саргон – цар справжній, син великого Тіглата! А як я опинився тут – дуже просто: я всюдисущий і вмю проникати крізь стіни!

Пірсіріс намагається дотягтися до меча, але Саргон приставляє йому меч до горла. Аміті робить спробу непомітно піти, але Мабаріс перегороджує йому дорогу.

Мабаріс: Далеко зібрався? Хочеш воїнів привести?

Аміті: Я говорив тобі, батечку, що людина з чистою совістю від тебе не піде!

Пірсіріс (вражений): Мабарісе, я ніколи не думав, що ти... Я вважав тебе людиною честі!

Мабаріс: А себе ти вважав людиною честі, коли відняв у мене Таванну, одружившись на ній?! Ти ж її ніколи не кохав!

Пірсіріс: Мабарісе, це що - помста? Це так низько ...

Мабаріс і Саргон приставляють Пірсірісу мечі до горла.

Саргон: Сядь, Пірсірісе. Давай поговоримо з тобою спокійно.

Пірсіріс: Давай, але нехай Таванна піде в свою кімнату.

Мабаріс: Навіщо? Щоб звідти привести дресировану ляльку з кинджалом?

Саргон: А він правий. Нехай цариця залишається тут. А ти поклич свого кухаря, нехай він принесе вина. Ми з тобою вип'ємо і тоді може домовимося.

Пірсіріс: Ні про що ми з тобою не домовимося.

Саргон: Ну навіщо ти так? А знаєш, Пірсірісе, чому ти мені подобаєшся: навіть зараз ти не намагаєшся мене образити, як то робили інші, ти тримаєш себе в руках. Дійсно, шляхетний.

До зали входить Тархунах, який несе піднос із келихами вина. Робить здивований вигляд, побачивши Саргона і Мабаріса. Саргон бере з таці келихи. Один дає Пірсірісу.

Аміті: Не пий, таточку, вина, відчуває моє серце, не пий!

Пірсіріс: Заспокойся, Аміті. Адже це мій кухар!

Аміті кидається, вихоплює у Пірсіріса келих і раніше, ніж всі встигають отямитися, залпом випиває його. Починає кашляти, хапається за горло і падає мертвий.

Пірсіріс (намагається схилитися до нього, але Мабаріс йому не дає): Бідний мій Аміті! Цей фіал був призначений мені. І все б вирішилося швидко! Послухай, Саргоне, якщо ти себе дійсно вважаєш великим, бийся зі мною і покажи свою велич в бою!

Саргон: Ти назвав мене Саргоном? Ну що ж, Пірсірісе, піднімай свого меча!

Пірсіріс піднімає меч. Саргон вихоплює свій. Зав'язується жорстокий двобій. Пірсіріс починає тіснити Саргона. Тоді Мабаріс вихоплює довгий кинджал і встромляє Пірсірісу в спину. Той падає, наче підкошений. Таванна кидається до нього.

Таванна: Мій царю, мій коханий! (Ридає).

Пірсіріс: Пробач мене за все, моя царице, моя Таванно... (вмирає).

Саргон (хапає за комір Мабаріса): Ти навіщо вліз в нашу бійку? Все повинно

було бути чесно!

Мабаріс: Чесно? Знаєш, твоя смерть не входила в мої плани (скидає руки Саргона). У мене ще залишилися рахунки!

Саргон: Із нею?

Мабаріс: А то з ким же?

Саргон: Що ти з нею надумав робити?

Мабаріс (відриває Таванну від тіла Пірсіріса): Ще не знаю!

Саргон: Так ось чому ти його зрадив! Тобі потрібна була вона! Як сказав мудрий Іліумі: у всіх бідах і зрадах чоловіків шукайте жінку!

Мабаріс (Таванні): Я бачив, як ви сьогодні обіймалися. Це був останній ніж в моє серце. Ти повинна була стати моєю дружиною, але він відібрав тебе у мене!

Таванна: Це ти так вважав! Я ніколи б не вийшла за тебе! Ніякі муки не змусили і не змусять мене тебе полюбити! Вбий мене! Ненавиджу! Зрадник!

Мабаріс: А знаєш, про що я завжди мріяв? Побачити тебе без твого царського вбрання! (Зриває з неї плаття, Таванна залишається в одній тонкій сорочці). Ось в такому вигляді я тебе виведу до своїх солдатів і з задоволенням подивлюся, що вони будуть з тобою робити!

Таванна: Убийте мене! Молю, вбийте!

Мабаріс: Я погано чую, про що ти молиш? Помоли мене голосніше!

Тархунах: Навіщо її віддавати солдатам? Віддайте її краще мені! Цариця, все-

таки! Це було б мені нагородою за всі мої старання - і грошей не треба!

Саргон: Ну в тебе і апетити!

До зали блискавкою влітає Інанна. Одним стрибком опиняється біля Таванн і наносить їй у спину удар кинджалом. Мабаріс і Тархунах кидаються на Інанну і скручують їй руки.

Таванна ще якийсь час продовжує стояти, потім повільно сповзає на підлогу.

Таванна (задихаючись): Дякую... я буду благодіяти за тебе богів, Інанно! ..

Інанна (вириваючись): Прости мене, царице, що не змогла тебе врятувати.

Тархунах: Гадино, гадино! Ти все зіпсувала!

Саргон: Негайно віддати її солдатам!

Тархунах і Мабаріс виводять Інанну яка намагається вирватися. Саргон схиляється над тілом Пірсіріса.

Саргон: Ну що, шляхетний, ти знайшов свій кінець. Як на мене, то він не такий уже й поганий! Може і правий був Мабаріс - не варто мені так ризикувати! (Виходить).

Таванна приходить до тьми і підповзає до тіла Пірсіріса.

Таванна: Вони не поглумилися з мене, шляхетний! Твоя честь залишилася незаплямованою. Інанна допомогла мені померти, як цариці. Я з тобою, коханий... (Помирає). **Завіса.**

Картина шоста. Тушпа.

Високі склепіння кам'яного палацу в Тушпі. На ложі лежить Ніно. Біля неї сповита дитина. Ламара, заламуючи руки, метастється по кімнаті. Ніно відкриває очі.

Ніно: Ламаро, ти тут? ...

Ламара (підбігаючи до неї): Ніно, слава Халді, ти прокинулася!

Ніно: Руса не повернувся?

Ламара: Ще ні. Як ти себе почуваш?

Ніно: Не знаю. Все в середині болить. А де слуги?

Ламара: Не знаю... Я на хвилину задрімала біля твого ложа .. Прокинулася, а в замку нікого немає... Вони, напевно, втекли! Всі бояться асирійців!

Ніно: Асирійці близько... Я це відчуваю... Послухай, Ламаро... Якщо Руса не повернеться, забирай дитину і біжи...

Ламара: Ні! А ти? Я тебе не покину!

Ніно: Послухай... Я тобі розповім, як покинути непоміченою палац... (непритомніє).

Ламара: О боги... Ніно! (Торкається її рук, обличчя). Вона така холодна... Вона померла? .. Я нічого не зрозумію... (Хапає на руки дитину).

У дверях кімнати з'являється Руса. Вигляд у нього жахливий. Побачивши Ламару з дитиною на руках, він застигає як укопаний.

Ламара: Брате ... У тебе народився син!

Руса: А Ніно? (Кидає погляд на ложе). Вона померла?!

Ламара: Я не знаю ... (плаче). Я не зрозумію ... Я нічого не можу зрозуміти!

Руса (опускається на коліна перед ложем, гладить Ніно по обличчю і рукам): Вона померла (Опускає голову на плече Ніно. Його плечі здригаються від ридань).

Ламара (торкаючись до його плеча): Брате, подивися на сина ...

Руса (піднімається і бере дитину з рук Ламари): У який страшний час він народився! Чому це не відбулося кілька років тому...

Ламара: У палаці нікого немає, всі розбіглися... Скажи, армія програла бій?

Руса: Все скінчено... Армії немає... Царська скарбниця в Муцацирі розграбована... Ми жебраки... У Тейшебаїні всі жителі вирізані... Місто Ерібуні спалено... Саргон йде на Тушпу...

Ламара: А хетти? А Пірсіріс?!

Руса: Пірсіріс мертвий... Таванна убита... Населення Кархемишу вирізано...

Ламара (ридає): О боги! О Халді, як ти міг допустити таке ?!

Руса: Сестро, ти ж знаєш, я не програвав раніше жодного бою? Як це все могло статися?! Як він міг обвести навколо пальця нас всіх – мене, Пірсіріса, Хошеа? Може він демон, який утік із з чистилища?

Ламара (заспокоюється й витирає очі): Він просто мерзотник і помста його наздожене!

Руса: Хто ж тепер зможе йому помститися?

Ламара: Я ...

Руса (якийсь час дивиться на неї, потім безнадійно махає рукою): Ламаро, у нас дуже мало часу. Ось ключі від погрібу і тунелю нижнього замку:

відкриєш двері, потім до упору закрий їх зі зворотного боку. Запали факел і тікай. Тунель виведе до струмка. А далі вибирайся сама... Я тобі не вже помічник (кладе дитину на ложе і виймає кинджал).

Ламара: Русо, почекай... Русо!!!

Руса пробиває груди кинджалом. Без стогонів і криків, чіпляючись за ложе, лягає поруч з Ніно і бере її за руку.

Русо: Прости мене, Ніно, прости, мій сине, прости мене, мій народ,... (вмирає).

Ламара: О Халді! О всемогутній боже!

Від її крику приходять до тями Ніно, судорожно хапає устами повітря.

Ніно: Хто так кричав? Це ти, Ламаро? Ассирійці вже тут?

Ламара (кидається до неї): Ти жива, о Халді!

Ніно (повільно повертає голову в бік лежачого поруч Руси, скрикує): Він мертвий? Його вбили?

Ламара: Він мертвий... Тобі доведеться піднятися, Ніно. Ми візьмемо дитину і спустимося в тунель, Русо сказав...

Ніно: Я не зможу йти ...

Ламара (рішуче): Тоді я потягну і тебе і дитину!

Ніно (роблячи над собою зусилля): Ламаро, люба моя... На тебе покладено священний обов'язок – врятувати царське дитя, хлопчика, спадкоємця престолу... Він повинен за нас помститися...

Ламара: Але...

Ніно (перебиваючи): Ніяких «але»... Слухай уважно... Я втрачаю сили... Той тунель, про який тобі сказав Русо, він не годиться... Тебе знайдуть... Він не знав... Я наказала побудувати інші, доки він воював... Слухай ... Спустишся по правих сходах... Зупинишся на третин сходинці... Подивися в право... на рівні плеча буде камінь трохи світліше інших... Міцно натисни на нього, в стіні відкриються механічні двері... зразу ж їх закрий за собою. Вгорі буде невелика щілина: світло допоможе розгледіти тобі шість входів у тунелі... справа вибери четвертий, не помилися! Спочатку буде темно, не бійся... Намацавши рукою стіну і йди... Через кілька хвилин вгорі знову побачиш вузьку щілину, вона освітить тобі дорогу... Знай, ти вже в ущелині скелі... нікуди не звертай... Тримайся, тобі йти два дні...

Ламара: А немовля? Чим мені його годувати?

Ніно: Мені розповідала моя бабуся... Коли вона рятувала мою матір і коли скінчилися продукти, вона розрізала собі палець і годувала її кров'ю... Ось, візьми ніж, Ламара... Я приготувала його для себе, але більше мені він не

потрібен... (закриває очі).

Ламара: Ніно, Ніно! Куди я вийду?

Ніно (не відкриваючи очей): Ти вийдеш в село в ущелині між скель. Ассирійці там тебе не знайдуть... Там живе моя стара годувальниця. Вона знає, що робити з дитиною ... І сама залишайся там ...

Лунають звуки ассирійських труб. Чути вигуки воїнів. Ніно розкриває очі.

Ніно: Вони вже тут. Біжи, щоб не було пізно!

Ламара: А ти?

Ніно: А їх не боюся ... Я вмираю ...

Ламара: Ніно ...

Ніно (з останніх сил підводячись на ліктях): Кому я сказала! Ну ж бо!!!

Ламара судорожно хапає ніж і дитину й вибігає. Ніно падає на подушки.

Ніно: Великий Халді! Допоможи мені зустріти смерть гідно...

У покої вбігають Саргон, Мабаріс і Тархунах. Застигають при вигляді Ніно і Русі, що лежать на ложі.

Саргон: Це ще що?!

Мабаріс (виймає з грудей Русі кинджал): Він убив себе сам або його вбили.

Тархунах: Вона дихає, вона жива.

Саргон (піднімаючи голову Ніно): Це ти його вбила? (Ніно мовчить). Мені сказали, ти народила сина! (Ніно мовчить). Де твій син? Де Ламара?! Відповідай!!!

Ніно (дивиться йому з презирством в очі): Їх тут немає... Вони далеко звідси... Тобі до них не дістатися!

Саргон (трясе з силою її за плечі): Ти мені скажеш, де вони, чуєш, скажеш!!!

Ніно: Негідник! (Збирається з силами, плює йому в обличчя). Летіти тобі в безодню... (вмирає).

Саргон продовжує її трясти. Мабаріс тихо підходить і торкається плеча Саргона.

Мабаріс: Мій повелителю, залиш її, вона мертва ...

Саргон (виходить із заціпеніння): Тархунаху! Бери два десятка воїнів, обшукайте весь палац! Далеко вона не могла піти!

Тархунах: Негайно, мій повелителю! (Вибігає).

Саргон (хапаючись за голову): Ну-ну, Ламаро! Ти від мене не втечеш!

Завіса.

Картина сьома. Ніневія.

Тронний зал палацу в Ніневії. Чути вітальні крики асирійської армії. Саргон в супроводі Мабаріса й Тархунаха заходить в залу й сідає на трон. З іншого боку входить Мітта, тримаючи немовля на руках. Вона підходить до трону і кладе немовляти до ніг Саргона. Саргон бере дитину на руки.

Мітта: У тебе народилася дочка, великий царю!

Саргон: Як ти себе почуваєш, Мітто! Може бути, тобі не варто вставати з ліжка?

Мітта: Ти ж знаєш, у мене міцне здоров'я! Я готова знову виношувати спадкоємця престолу!

Саргон (сміється): Тобі сміливості не позичати! Бери дочку і йди до своїх покоїв, тобі потрібно набиратися сил! І ви, мої вірні піддані, залиште мене, мені потрібно побути на самоті.

Мітта з дитиною йде. За нею виходять Мабаріс із Тархунахахом. Саргон встає з престолу.

Саргон: Ну ось і все: весь світ у моїх ніг – живий і мертвий! А що я відчуваю? Торжество? Ні! Радість? Ні! Своє велич? Можливо... Але ще більше – порожнечу ... І ці дві тіні, що постійно переслідують мене – жива і мертва! Мені ніде від них не сховатися! Чому я не можу позбутися від мук совісті перед тобою, Пірсірісе? Чому не можу позбутися від бажання любові і ненависті до тебе, Ламаро? Де ти зараз?..

Входить Мабаріс. Кланяється.

Мабаріс: Великий царю! З тобою хоче поговорити коллуміец по імені Ешпаї.

Саргон: Хто-хто?

Мабаріс: Юний коллумійській воїн. Він дуже наляканий і просить твого захисту. Я думаю, він не представляє небезпеки.

Саргон: Шукає у мене захисту? Що за нісенітниця? .. Гаразд, Пустити його.

Мабаріс йде і повертається з худеньким невисоким юнаком.

Мабаріс: Ось він, мій повелитель.

Саргон: Говори.

Юнак: Я буду говорити лише з великим Саргоном віч-на-віч.

Саргон (Мабарісу): Гаразд, вийди. (Мабаріс виходить). Десь я вже чув твій голос! Підними на мене свої очі!

Юнак жестом руки відриває наклеєні вуса, знімає шолом і перетворюється на Ламару.

Саргон (вражений): Ламаро, це ти?! Це ти – чи моє чергове видіння?

Ламара: Це я, Саргоне.

Саргон (відступаючи): Ні, цього не може бути... У мене знову маячня... Цього не...

Ламара (беручи його за руку): А ти доторкнися до мене, Саргоне! Що я бачу: великий і непереможний цар боїться підійти до жінки? Боїться видінь?

Саргон (опускаючись перед нею на коліна) О Мардуку! Це дійсно ти... Твій голос, твій зарозумілий тон, твоя неймовірна краса... (Стрімко піднімається і притискає її до себе).

Ламара (звільняючись з його рук): Не поспішай, Саргоне! Ти не хочеш запитати, чому я тут?

Саргон: Чому ти тут?

Ламара: Ти – мій останній притулок. Я втомилася ховатися. Я хочу спокою. Ти ж не розлюбив мене, Саргоне? Ти ж як і раніше мене бажаєш?

Саргон: Ти – моя хвороба, ти – мої видіння, ти --моє марення ...

Ламара: Я – просто твої нездійснені бажання, які скоро стануть дійсністю. Ти ж звик отримувати все, що хочеш, Саргоне? (Обіймає його).

Саргон: Це дуже фантастично, щоб бути правдою!

Ламара (відпускаючи Саргона): Так, і тобі і мені важко зараз тяжко усвідомити... До мене теж приходять небіжчики, Саргоне, часто приходять: Таванна, Пірсіріс, Ніно, Хошеа, мій брат... І тоді стає нестерпно страшно... Страшно не від того, що тебе можуть вбити живі, а від того, що до тебе доберуться мертві...

Саргон: Тоді ти відчуваєш те ж, що і я... Хвала Мардуку! Я тебе знайшов і ми будемо разом! (Обіймає її).

Ламара: Не поспішай, Саргоне! Спочатку накажи своїм слугам принести нам випити.

Саргон: Навіщо слуги? Я сам тобі наллю кращого вина! І Ми скріпимо наш союз!

Ламара: Налий мені вина, Саргоне!

Саргон йде до столу, бере фіали наповнює їх вином. Один фіал подає Ламарі. Вона робить ковток.

Ламара: Яке смачне вино ... Таке виготовляють, напевно, лише для «справжніх царів»?

Саргон: Напевно ... Іди сюди, йди до мене. (Обіймає її і починає пристрасно цілувати. Ламара скрикує. Саргон відсторонюється). Що? Що не так?

Ламара: Ти не бачиш? Там, за тронем, там, в темряві варто Руса. Він хитає головою!

Саргон: Я зараз запалю свічки! Ми вдвох і нам нема чого боятися!

Ламара: Запали свічки, Саргоне!

Саргон зі свічками підходить до вівтаря і запалює їх. Ламара тим часом відкриває перстень і висипає отруту в фіал Саргона.

Саргон: Ну ось і все. Йди до мене! І нехай весь світ замре від мого щастя!

Ламара: Давай спочатку доп'ємо вино. Воно допоможе нам зблизитися. За тебе, мій царю! Наш час настав! (Осушуваних фіал).

Саргон: За тебе, моя єдина мріє! (Осушуваних фіал).

Ламара: Іди до мене, мій царю істинний!

Саргон (Ставить на стіл фіал, робить крок, раптово хапається за горло і падає): Що? Що таке?! (Намагається встати, але не може).

Ламара (Ставить на стіл свій фіал і сідає поруч з Саргоном): Я убила тебе, царю істинний. Я виконала обітницю, яку дала богу Халді.

Саргон (задихаючись): Навіщо? .. Ми б могли з тобою ...

Ламара: Нічого з тобою б ми не могли ... Ніколи! (Встає). Помучайся, Саргоне, ти ж не відразу помреш. Відчуй, що відчували твої жертви!

Саргон (кричить): Сюди, на допомогу!!! Я вмираю...

До зали вбігають Мабаріс і Мітта. Застигають при вигляді Ламари і Саргона, який звивається в муках Мітта кидається до Саргона.

Мітта: Чоловіку мій, царю мій! Не кидай мене!

Ламара: Плач, ридай над ним! Як Таванна голосила над Пірсірісом, як Ніно над Русою! До кінця днів своїх останніх!!!

Мітта: Це ти його вбила!

Ламара: Я його стратила! Я виконала свій обов'язок!

Мітта: Мабарісе! В темницю її! А завтра публічно четвертувати! Чуєш мене!!!

Мабаріс: Як скажеш, царице! (Виводить Ламару). Завіса.

Епілог.

В темниці на підлозі сидить Ламара і молиться. Відкриваються двері темниці і заходить Мабаріс.

Ламара: Навіщо ти тут? Що тобі потрібно?

Мабаріс: Я прийшов врятувати тебе. Цар мертвий, цариця вбита горем. Всім доки розпоряджаюся я. Під шумок ти могла б сховатися. А публічно можна стратити когось іншого. Толком окрім царя, цариці й мене ніхто тебе не бачив.

Ламара: Навіщо це тобі?

Мабаріс: Ти ні в чому не винна! Ти просто виконувала клятву помсти. Справедливої помсти! Не те, що я ... Я мстився через любов і ненависть, а ти за смерть близьких тобі людей. Я хочу зробити хоча б щось хороше.

Ламара: Пізно ... Я втомилася і більше нічого не хочу. Я вбила чудовисько, але я не відчуваю полегшення ... лише порожнечу ... Я не хочу далі жити.

Мабаріс: Ламаро ...

Ламара (перебиваючи): Мабарісе! Ти зможеш мені відрубати голову одним ударом? Мовчи! Знаю, що зможеш! Прошу, зроби це сам. І ще... Відріж мені перед цим волосся і одягни мене, як юнака. Нехай думають, що царя вбив коллумієц Ешпаї. Не хочу, щоб воїни потім знущалися над моїм тілом.

Мабаріс: Ти твердо вирішила?

Ламара: Так. Пообіцяй, що виконаєш моє прохання!

Мабаріс: Обіцяю.

Ламара: А тепер дай мені помолитися перед смертю.

Мабаріс: Мені вийти?

Ламара: Можеш залишитися. Мені вже ніхто не завадить! (Стає на коліна). О всемогутній боже Халді! Я виконала те, на що мене спрямувала твоя правиця! Дозволь мені, Халді, з'єднатися з моїм коханим! А якщо ти вважаєш, що я його не варта, дозволь хоча б мені в світі твоєму бути поруч з погубленими невинно Таванною, Пірсірісом, Ніно і моїм братом! На все твоя воля, великий Халді! (Замовкає). Пора, Мабарісе, я готова.

(Завіса).

Науково-популярне видання

Гаїб Туама Фарман. **Я прийшов вас знищити: трагедія на три дії**; пер. з араб.
М. Яценко, вст. ст. І. Цебрій. Полтава: Фомат+, 2018 р. 44 с.

Підписано до друку 24.01.2018 р.

Папір офсетний. Друк трафаретний.

Ум. друк. арк. 2,0. Наклад 100 прим.

Зам. № 729

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК №6817 від 01.09.2015 р.